

ДОЛІНСЬКИЙ РАЙОН — район, що знаходиться у південно-східній частині [Кіровоградської області](#). Утвор. 1923. Перебував у межах Криворізь. округи. Від 1932 — у складі Дніпроп., від 1937 — Микол., від 1939 — Кіровоград. обл. Про заселення тер. р-ну у давні часи свідчать непоодинокі знахідки предметів праці, мисливства та зброї доби пізнього кам'яного віку та археол. дослідж. курганів поблизу П'ятихатки (1988, знято з обліку) і Новосавицьке (1989), де виявлено обезголовлену кам'яну бабу та лобову прикрасу зброї коня (золото, 150 г). Жит. потерпали від голодомору 1932–33. Від 8 серпня 1941 до 13 березня 1944 — під нім.-фашист. окупацією. Нацисти вивезли на каторжні роботи до Німеччини 2018, розстріляли 2081 особу. На фронтах 2-ї світової війни загинуло 4,1 тис. жит. Площа 1,3 км². Насел. 38 263 особи (2001, складає 90,2 % до 1989), переважно українці, проживають також росіяни, білоруси, молдавани. У складі Д. р. — м. [Долинська](#) (райцентр), смт [Молодіжне](#) та 47 сільс. насел. пунктів. Залізнич. вузол Долинська, залізничні ст.: Згода, Тимкове, Червоне Озеро, роз'їзд Маржанівський. Знаходиться у межах пд. відрогів Придніпров. височини. Поверхня — пологохвиляста височина, розчленована долинами річок, балками і ярами. Корисні копалини: граніти (Марфів. та Іванівський кар'єри), глини (Олександрів. кар'єр), піски, вапняки. На Зх. течіє р. Інгул, є нерідко пересихаючі річки: Березівка (бас. Пд. Бугу), Боковенька, Бокова (обидві — бас. Дніпра). Створ. штучні водоймища заг. пл. водного дзеркала 1,6 тис. га. Ґрунти переважно чорноземні. Пл. лісів і чагарникових насаджень 7 тис. га: дуб — 60 %, ясен, акація, клен. У р-ні — заг.-держ. значення дендрол. парк [Веселі Боковеньки](#) та ботан. заказник [Боковеньківська балка](#); місц. значення ландшафтні заказники Гурівський, Урочище сад, Золота балка, Балка Новоолександрівська, ботан. заказники Блакитний льон, Василівська балка, Катеринівська балка, Цілина, Верхів'я Ситаєвої балки, Верхів'я Кіровської балки, Клавина балка, Братолюбівська балка, орнітол. заказник Шмалієвський, ботан. пам'ятки природи Дуби в Гурівському лісництві, Дуб пірамідальний, заповідні урочища Наталіївське, Олександрівська балка, Зелений гай. Переважають підприємства харчової промисловості та з виробництва буд. матеріалів; найбільші розташ. у райцентрі. Осн. галузь с. господарства — рослинництво (озима

пшениця, ячмінь, соняшник, кукурудза, соя, цукр. буряки); працює птахокомбінат. Пл. с.-г. угідь 110,2 тис. га, з них орних земель — 97,8 тис. га, пасовищ і сіножатей — 11,8 тис. га. С.-г. діяльністю займаються (2006) Долин. сортовипробувал. станція (1,8 тис. га угідь), 1 ЗАТ, 3 с.-г. ТОВи, 5 ТОВів, 1 селян.-фермер. об'єднання, 13 приват. с.-г. підприємств, 137 селян.-фермер. госп-в. У Д. р. — 26 заг.-осв. шкіл, Будинок дит. творчості, ДЮСШ, міжшкіл. навч.-вироб. комбінат, 23 дитсадки, філія Новгородків. ПТУ; рай. та 4 дільничні лікарні, амбулаторія, 30 фельдшер.-акушер. пунктів; 19 Будинків культури, 26 б-к, рай. школа мистецтв, [Долинського району історії Музей](#), [Долинський педагогічно-меморіальний музей А. Макаренка](#); стадіон, 3 спорт. майданчики зі штуч. покриттям, 25 спорт. залів; відділ. 7-ми банків. Виходить рай. г. [«Долинські новини»](#), приватна г. «Провінція». Одинадцять самодіял. колективів мають звання «народний». Реліг. громади: 1 — УПЦ КП, 4 — УПЦ МП, 2 — християн віри євангельської, 1 — євангел. християн-баптистів, 1 — адвентистів сьомого дня, 1 — свідків Єгови. У Д. р. взято на держ. облік 45 пам'яток історії та культури, 90 — археології. Встановлено пам'ятники Т. Шевченку, педагогу А. Макаренку, 26 обелісків Слави воїнам-визволителям і односельцям, які загинули під час 2-ї світової війни, мемор. дошки письменникам П. Вороньку та А. Тесленку, природознавцю М. Давидову, пам'ятні знаки учасникам ліквідації аварії на ЧАЕС, на честь рев. подій у грудні 1905 на ст. Долинська.

У Д. р. народилися природознавець, засн. дендропарку Веселі Боковеньки [М. Давидов](#) (с. Іванівка), д-ри н. економіст [І. Буян](#), гірн. інж.-електромеханік [С. Волотковський](#) (обидва — с. Гурівка), математик [Ф. Гаращенко](#) (с. Благодатне), вет. лікар [К. Секретарюк](#) (с. Бокове, нині у складі с. Кірове); літературознавець, мовознавець, поет [Яр Славутич](#) (с. Благодатне), журналіст [Г. Бурейко](#) (с. Братолюбівка); живописець [І. Савенко](#) (с. Варварівка), скульптор [А. Коптєв](#) (с. Братський Посад); Герої Рад. Союзу [М. Задорожний](#) (с. Кірове), [О. Олексієнко](#) (с. Суходільське), [І. Шевченко](#) (с. Лаврівка), повні кавалери ордена Слави [М. Сичов](#) (с. Згода), [О. Сущенко](#) (с. Братолюбівка); понад 30 р. жили та працювали поетеса [Т. Журба](#) та скульптор [А. Німенко](#) (обоє — с. Іванівка).

[В. Г. Маруценко](#)

Фотоілюстрації

Бібліографічний опис:

Долинський район / В. Г. Маруценко // Енциклопедія Сучасної України [Електронний ресурс] / Редкол.: І. М. Дзюба, А. І. Жуковський, М. Г. Железняк [та ін.] ; НАН України, НТШ. — К. : Інститут енциклопедичних досліджень НАН України, 2008. — Режим доступу: <https://esu.com.ua/article-20625>

2001-2025 © Ця енциклопедична стаття захищена авторським правом згідно з чинним законодавством України ([докладніше](#)).